

Dejavniki pripravljenosti lokalnih skupnosti za sodelovanje s policijo v Sloveniji

Vinko Gorenak¹ in Irena Gorenak²

V teoretičnem delu prispevka avtorja govorita o lokalni samoupravi na splošno in lokalni samoupravi v Republiki Sloveniji, njeni organiziranosti, položaju in nalogah. Nadalje govorita splošno o policiji, njeni organiziranosti in delu v Republiki Sloveniji ter o njeni povezanosti z lokalnimi skupnostmi. Teoretični del prispevka zaključujeta s pregledom sodelovanja med policijo in lokalnimi skupnostmi, pri čemer posebej poudarjata, da je sodelovanje pomemben kriterij merjenja uspešnosti policije.

V empiričnem delu prispevka avtorja na vzorcu 42 občin oziroma 520 županov in svetnikov proučujeta dejavnike, ki vplivajo na pripravljenost županov in svetnikov za sodelovanje s policisti. Najpomembnejše ugotovitve raziskave so, da so župani in svetniki pripravljeni sodelovati s policisti in da na pripravljenost županov in svetnikov za sodelovanje s policisti v največji meri vpliva njihova ocena sodelovanja policije z javnostjo, nato sledijo uspešnost dela policistov, medosebne kompetence policistov in občutek stanja varnosti v lokalni skupnosti.

Ključne besede: policija, lokalna skupnost, občina, sodelovanje.

UDK: 352.9 + 351.74

1 Teoretični uvod

1.1 Lokalna samouprava

Lokalne samouprave v demokratičnih državah Evrope varujejo ustavne določbe in mednarodne pogodbe, kot je Evropska listina lokalne samouprave (Uradni list RS, št. 15/1996). Ta listina govori o javnih zadevah, ki naj bodo v pristojnosti lokalnih skupnosti, vplivu državljanov na odločanje, demokratičnem odločanju o območju, velikosti oziroma spremembi meja lokalnih skupnosti, finančnih virih, upravnem nadzoru nad lokalnimi skupnostmi, združenju lokalnih skupnosti in pravnem varstvu, ki naj prepreči poseganje države v pristojnosti lokalnih skupnosti. Tudi Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/1991) vsebuje določbe, ki varujejo lokalno samoupravo kot del ustavne ureditve. V tem

najvišjem pravnem aktu države je Republika Slovenija uvedla lokalno samoupravo kot pravno sistemsko institucijo.

Lokalna samouprava je način upravljanja javnih zadev, pri katerem neposredno ali posredno po izvoljenih predstavnikih sodelujejo prebivalci neke teritorialne skupnosti, ki je ožja od države. Opredelimo jo lahko tudi kot pravico prebivalcev, da samostojno, brez vmešavanja državnih oblasti urejajo določen del javnih zadev. O lokalni samoupravi lahko govorimo, kadar država lokalnim skupnostim prizna pravni obstoj, jim podeli pravico odločanja o določenih vprašanjih, v katera se sama ne vmešava, in jim tudi zagotovi sredstva, potrebna za urejanje teh zadev. Lokalne skupnosti, ki jim država prizna lokalno samoupravo, so javnopravne skupnosti, ki imajo na svojem območju določen obseg oblasti (Virant, 2004).

Isti avtor nadalje ugotavlja, da ta oblast ni izvirna, ni vrhovna in neodvisna, saj ima takšno oblast lahko le država. Lokalne skupnosti imajo toliko oblasti, kolikor jim jo podeli država. Razmerje med državo in lokalno skupnostjo, ki ima pravico do samouprave, je urejeno tako, da država prizna lokalni skupnosti pravico urejati določen del javnih zadev, pri čemer se v čim večji mogoči meri umakne iz njene sfere, toda ne v celoti, saj ohrani nadzorstvo nad zakonitostjo delovanja lokalne skupnosti. Zakoni na različnih področjih dajejo različno širok manevrski prostor za politično odločanje predstavniških organov lokalnih skupnosti, kar pa za lokalno samoupravo ne pomeni zgolj izvrševanja zakonov in drugih

¹ Vinko Gorenak, doktor organizacijskih znanosti, izredni profesor za področje upravljanja varnostnih organizacij, poslanec Državnega zbora Republike Slovenije, je zunanji sodelavec Univerze v Mariboru, Fakultete za varnostne vede in Fakultete za logistiko na dodiplomskem študiju, e-pošta: vinko.gorenak@fvv.uni-mb.si.

² Irena Gorenak, doktorica organizacijskih znanosti, izredna profesorica za področje gospodarske logistike, zaposlena na Fakulteti za logistiko Univerze v Mariboru. Njeno raziskovalno področje obsega odnose v organizacijah in odnose organizacij z okoljem ter izobraževanje, e-pošta: irena.gorenak@fl.uni-mb.si.

političnih aktov državnih organov, temveč vsebuje tudi politično odločanje.

Lokalna samouprava pomeni več kot zgolj lokalno skupnost, ugotavlja Šmidovnik (1995), to pomeni lokalno skupnost, ki ima status samouprave. Lokalna skupnost je zgolj nosilec (lokalne) samouprave, njen subjekt; (lokalna) samouprava pa je pravno sistemska institucija, ki opredeljuje položaj lokalne skupnosti. Ta se izraža v njeni neodvisnosti od države in vsake druge organizacije.

Pojem lokalna skupnost po Grafenauerju (2000) označuje teritorialno skupnost ljudi, ki svoje skupne potrebe zadovoljujejo s skupnimi cilji. O lokalni skupnosti je tako mogoče govoriti, kadar sta na nekem zaokroženem območju vzpostavljena tesnejše sodelovanje in povezanost med ljudmi, ki tam živijo. Ob navedenih opredelitvah je treba opozoriti na dejstvo, da v teoriji ne obstaja enotna definicija pojma lokalne skupnosti, ki bi ga opredelila konkretno in enoznačno.

Vlaj (1998) poudarja, da so najožje lokalne skupnosti tiste, v katerih imajo prebivalci skupni interes, da se zagotovijo tisti splošni pogoji, ki omogočajo družbeno življenje na tem območju. To pa so potrebe po preskrbi z vodo, plinom, elektriko, po ureditvi kanalizacije, javne razsvetljave, po načrtni rabi prostora, po lokalnih komunikacijskih in določenih skupnih prevoznih sredstvih. To so tako imenovane komunalne zadeve.

Grafenauer (2000) predstavlja za lokalno skupnost najznačilnejše elemente, to so:

- prebivalci (ljudje), ki prebivajo na nekem območju,
- ozemlje oziroma teritorij,
- integriranost, povezanost v skupnost – kar pogojuje oziroma označuje: dejstvo naselitve na nekem teritoriju, skupni interesi in potrebe oziroma skupne dejavnosti ljudi, ki pogojujejo medsebojne odnose in aktivnost ljudi ter zavest o pripadnosti skupnosti.

Po Zakonu o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/2007) so »občine temeljne samoupravne lokalne skupnosti«. V istem zakonu so med drugim določeni tudi pogoji, pod katerimi se lahko ustanovi nova občina, minimalno število prebivalcev, funkcije, ki so potrebne za zagotavljanje življenjskih potreb in bolj kakovostnega življenja, ter organi občine.

Isti zakon predvideva, da imajo občine župana, občinski svet in nadzorni odbor. Župan, ki je neposredno voljen, predstavlja in zastopa občino ter skrbi in odgovarja za izvajanje odločitev občinskega sveta. Občinski svet, ki je izvoljen na proporcionalnih ali večinskih volitvah, je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine.

V okviru svojih pristojnosti občinski svet sprejema statut občine, odloke in druge občinske akte, prostorske in druge planske razvoja občine, občinski proračun in zaključni račun ter druge naloge, določene z zakonom. Zadnji organ občine je nadzorni odbor, ki je najvišji organ nadzora javne porabe v občini, bdi nad razpolaganjem s premoženjem občine, nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev ter nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev.

1.2 Policija in njena vloga v sodobni družbi

Po splošni definiciji je policija organ izvršilne veje oblasti, pristojen za javno varnost, vzdrževanje javnega reda in uveljavljanje zakonov, ugotavljajo Kečanović, Klemenčič, Zidar in Pavlin (2006). Glavna in osrednja naloga policije je torej izvrševanje zakonov, ki so sprejeti. Samo sprejetje zakonskih aktov pa še ne zagotavlja, da jih bodo ljudje spoštovali. Zaberl (2006) meni, da je policija ustanovljena kot organ za odkrivanje in pregon tistih ljudi, ki ne upoštevajo zakonskih prepovedi oziroma zapovedi.

Policija pa že dolgo več ne obravnava le kršiteljev zakonov, ampak svojo energijo in čas usmerja v zadovoljevanje zahtev in potreb skupnosti. Policist torej ne odkriva več samo kršilcev zakonov, ampak opravlja tudi storitvene dejavnosti za posameznike v skupnosti. Policija je ena redkih javnih služb, ki je ljudem na voljo vsako uro, vsak dan in vsak teden. Potrebe skupnosti se pojavljajo tudi takrat, ko druge službe ne delujejo in tako policija dostikrat namesto njih opravlja naloge, ki niso njene prvotne. Policisti se znajdejo v vlogi zdravnika, svetovalca, turističnega delavca, posrednika, zastopnika in/ali socialnega delavca, ugotavlja Lobnikar in Pagon (1995). Policija lahko pričakuje, da bo javnost podpirala in odobrvala njeno legitimno izvajanje nalog takrat, kadar bo te izvajala v skladu s koristnimi in demokratičnimi cilji ter na etično sprejemljiv način.

Tako kot pri vseh drugih narodih je tudi v Republiki Sloveniji razvoj policijske dejavnosti povezan s potrebo po varnosti, redu in miru v skupnosti. Začetki slovenske policije segajo v čas vladavine avstro-ogrskega cesarstva, v leto 1849, ko je Franc Jožef na Dunaju pisno potrdil ustanovitev orožništva, ugotavlja Kolenčeva (2002). Čelik (1991) pa navaja, da je prvi zakon, ki je urejal delovanje in organizacijo orožništva, izšel 18. januarja 1850. Na podlagi tega zakona je bilo orožništvo ustanovljeno kot vojaška organizirana straža, z nalogama skrbeti za notranjo varnost cesarstva ter biti izvršilni organ sodišča in oblasti.

Leta 1941 je bila z odlokom ustanovljena narodna zaščita, iz katere je neposredno izšla milica, iz nje pa današnja policija, navaja Kolenc (2002). Čelik (1991) izpostavlja kot pomemben

mejniki leto 1967, saj je tedanja Socialistična republika Slovenija dobila prvi zakon s področja notranjih zadev, s katerim je milica skoraj v vseh pogledih prešla pod pristojnost Slovenije. Do popolne osamosvojitve je slovenska policija prišla leta 1991, ko so bili sprejeti Ustava Republike Slovenije (Uradni list, št. 33/1991) in številni novi zakoni. Spremenila se je tudi organizacijska zgradba in leta 1992 se je milica preimenovala v policijo ter se začela spreminjati na lokalni in regionalni ravni. Z Zakonom o policiji (Uradni list RS, št. 48/1998) pa je bila zagotovljena pravna podlaga za vzpostavitev policije kot organa v sestavi Ministrstva za notranje zadeve. S tem je policija pridobila veliko stopnjo samostojnosti, predvsem na področju opravljanja policijskih nalog in policijskih pooblastil.

Kečanović in sodelavci (2006: 143) navajajo, da »institucionalni položaj slovenske policije v sistemu državne uprave – slednja je strokovni del izvršilne oblasti – določajo pravila o njeni umestitvi v Ministrstvo za notranje zadeve, ki je po resorni delitvi pristojno za določene naloge javne varnosti na državni in lokalni ravni, upravne notranje zadeve, inšpekcijo za notranje zadeve ter zasebno varnost«.

1.3 Organiziranost slovenske policije

Policija je organizirana na treh ravneh, državni, regionalni in lokalni, na katerih opravlja tudi svoje naloge. Policijo organizacijsko sestavljajo: Generalna policijska uprava, policijske uprave ter policijske postaje. Generalna policijska uprava izvaja regulativno, koordinacijsko in nadzorstveno funkcijo za delovanje policije. Policijske uprave, ki so območne organizacijske enote policije, pa izvajajo podobne funkcije za območje delovanja na regionalni in lokalni ravni. Policijske postaje skrbijo za varnost na lokalni ravni in opravljajo več kot 90 odstotkov vseh policijskih nalog, ugotavlja Kolenčeva (2002).

Šakanović in Mayer (2006) pa ugotavljata, da je izrazita hierarhična organiziranost posebnost slovenske policije. Glede na tako organiziranost se slovenska policija ne ukvarja samo s sistematično koordinacijo svojih aktivnosti, ampak tudi s koordinacijo vodstvenih aktivnosti – vodij različnih kategorij, ki so na različnih stopnjah hierarhične strukture. Kakor koli je že razvejena policijska organizacija, so temelji policijskega dela vedno na terenu, med ljudmi in v sodelovanju z njimi.

1.4 Naloge policije

Temeljne naloge policije so opredeljene v Zakonu o policiji (Uradni list RS, št. 48/1998). Policisti ne skrbijo samo za odkrivanje storilcev kaznivih dejanj, prometno varnost, mejno kontrolo in javni red, temveč tudi iščejo pogrešane, pobege in druge osebe, opravljajo nekatere naloge v zvezi s

prijavo prenočišča in prebivališča ter nadzorujejo spoštovanje predpisov, ki urejajo gibanje in prebivanje tujcev. Policijske postaje fizičnim in pravnim osebam izdajajo odločbe na prvi stopnji, na podlagi katerih se lahko mudijo na mejnem prehodu. Med pomembnimi nalogami policije je varovanje okolja in zagotavljanje pomoči vsem, ki imajo javno pooblastilo za opravljanje nekaterih funkcij uprave, če pri izvrševanju svojih nalog naletijo na upiranje, ogrožanje ali če to utemeljeno pričakujejo. Pri prizadevanjih za izboljšanje varnosti policija sodeluje tudi z organi lokalnih skupnosti ter z drugimi organi, organizacijami, institucijami in občani.

1.5 Sodelovanje policije z lokalnimi skupnostmi

1.5.1 Policijsko delo v skupnosti

Prve ideje in poskusi uveljavljanja policijskega dela v skupnosti (angl. community policing) so se v ZDA razvijali od leta 1914 do leta 1919, ko so policisti že sodelovali s šolami in soseskami ter so se skupaj z njimi čutili odgovorne za varnost na ulicah (Kosmač in Gorenak, 2004). Policijsko delo v skupnosti se je v Evropi prvič pojavilo v začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja v Veliki Britaniji ter na Nizozemskem in Švedskem. Ostale države članice Evropske unije so policijsko delo v skupnosti začele razvijati po letu 1990.

Filozofija policijskega dela v skupnosti je relativno preprosta, saj govori o tem, da naj bi policija in skupnost sodelovali z namenom reševanja lokalnih težav in vzpostavljanja višje kvalitete življenja državljanov. Policijsko delo v skupnosti poteka na različnih področjih, med katerimi sta reševanje problemov in posvetovanje s skupnostjo nedvomno zelo pomembna.

Weisel in Eck (1994) opredeljujeta policijsko delo v skupnosti tako, da morata policija in skupnost združiti moči za skupno sodelovanje ter nadzor kriminalitete in drugih problemov. Wilkinson in Rosenbaum (1994) razumeta policijsko delo v skupnosti kot spremembe policistov samih, da lahko sodelujejo pri reševanju problemov v skupnosti, za kar pa morajo obstajati elementi v sami skupnosti. Policijsko delo v skupnosti pomeni zaposlitev in stalno prisotnost policistov v neko soseski, za katero so odgovorni, in hkratni prenos odločanja na te policiste (Meško in Lobnikar, 2005: 94).

Vedno bolj je pomembno, kako pri zagotavljanju varnosti sodelujejo policija, občani in predstavniki lokalnih skupnosti (župan in svetniki). »Policijsko delo v skupnosti v bistvu pomeni, da policisti in prebivalci skupaj identificirajo, razvrstijo po pomembnosti in tudi skupaj rešujejo varnostne probleme, kot na primer kriminal, mamila, strah pred kriminalom, socialne težave, ekološke probleme, ter druge neprijetnosti in deviantnosti v življenjskem in delovnem okolju prebivalcev,« ugotav-

ljata Pagon in Lobnikar (2004: 246). Po mnenju Trojanowicza in Bucquerouxeve (1994) predstavlja policijsko delo v skupnosti poudarjeno sodelovanje med občani in policijo, temelji pa na organizacijski strategiji in filozofiji. Gorenakova in Gorenak (2009: 448) ugotavljata, da policijsko delo v skupnosti predstavlja premik v filozofiji policijskega dela, tako z vidika policije kot z vidika lokalne skupnosti oziroma družbe.

Wu, Jiang in Lambert (2011: 289–290) ugotavljajo, da se proučevanje policijskega dela v skupnosti izvaja na treh ravneh. Prva raven temelji na raziskovanju ozaveščenosti in poznavanja javnosti o policijskem delu v skupnosti, druga raven temelji na proučevanju in ocenjevanju prednostnih nalog policije in tretja raven temelji na povpraševanju državljanov o njihovi pripravljenosti, da sodelujejo pri policijski dejavnosti v skupnosti.

1.5.2 Policijsko delo v skupnosti v Republiki Sloveniji

Pečar (2001) utemeljuje potrebnost in pomen sodelovanja policije z lokalnimi skupnostmi in tudi sodobno filozofijo, po kateri morata »obe plati«, se pravi policija in lokalna skupnost, sprejemati skupno odgovornost za reševanje varnostnih problemov.

Pregled razvoja sodelovanja med policijo in lokalno skupnostjo podaja Čelik (2010); kot ugotavlja, je ob samem oblikovanju državnih varnostnih sil nastala tudi njihova povezanost z lokalnim okoljem, ki pa se je spreminjala in dopolnjevala v smeri vse tesnejše povezanosti s prebivalstvom.

Policijsko delo v skupnosti v Republiki Sloveniji ima svoje zamatke v času po osamosvojitvi Republike Slovenije, ko so potekali obširni reorganizacijski procesi policije in njena transformacija iz enopartijske milice v sodobno evropsko policijo.

Kasneje je bilo tudi v Zakonu o policiji (Uradni list RS, št. 48/1998) določeno, da policijske postaje in policijske uprave sodelujejo z organi lokalnih skupnosti na področju varnosti v skupnosti. Pri tem sodelujejo z drugimi organi in institucijami, katerih dejavnost je usmerjena v izboljšanje varnosti prebivalcev. V ta namen policija z organi v lokalni skupnosti ustanavlja svete, sosvete, komisije in druge oblike sodelovanja. Tudi interna pravila policije poudarjajo sodelovanje z organi lokalnih skupnosti, prav tako pa imajo posebno mesto policijski okoliši in vodje policijskih okolišev, ki prvenstveno uredničujejo policijsko delo v skupnosti.

V nadaljevanju so predstavljene ugotovitve slovenskih raziskav, ki obravnavajo sodelovanje policijskih organizacij z lokalnimi skupnostmi. Pagon in Lobnikar (2002) sta ob primerjavi stališč med policisti in prebivalci Republike Slovenije

o policijskem delu v skupnosti med drugim ugotovila, da so prebivalci veliko bolj naklonjeni preprečevanju kriminalitete kot policisti. Policisti so prepričani, da je njihovo primarno delo preiskovanje kaznivih dejanj in pregon storilcev. Ugotovila sta, da so prebivalci veliko bolj pripravljeni sodelovati s policijo, kot to zaznavajo policisti.

Gorenakova in Devetak (2003) sta proučevala zadovoljstvo predstavnikov lokalnih skupnosti s policijskim delom. Med drugim sta ugotovila, da so predstavniki lokalnih skupnosti zadovoljni z delom policistov, da se v svojem bivalnem okolju počutijo varne, da so pripravljeni sodelovati s policisti tako pri reševanju varnostnih problemov njihovega kraja kot pri reševanju njihovih morebitnih varnostnih problemov in da policisti pri opravljanju svojih nalog uživajo njihovo visoko podporo.

Meško (2004a in 2004b) ter Meško in Lobnikar (2005) sta v raziskavi med predstavniki lokalnih skupnosti v Republiki Sloveniji med drugim ugotovila, da so sodelujoči v večini prepričani, da je policija primarna institucija, ki mora skrbeti za varnost državljanov in reševati varnostne probleme, hkrati pa menijo, da je skrb za varnost tudi naloga lokalne skupnosti in državljanov, da je glede skupnih prizadevanj na področju preprečevanja kriminalitete in zagotavljanja varnosti najbolj tipično občasno sodelovanje institucij, ko se pojavijo varnostni problemi, ter da proučevanje ravni varnosti temelji predvsem na analizah policijskega dela, brez sodelovanja zunanjih strokovnjakov.

Kury, Meško, Mitar in Fields (2009) ugotavljajo, da se zaznava in pojmovanje virov ogrožanja varnosti v lokalni skupnosti pomembno razlikujeta med policisti in drugimi državljani, zato je pri policijskem delu v skupnosti treba skupaj preučiti vire ogrožanja in se odločiti za partnersko reševanje problemov, ki presega le policijske intervencije.

1.5.3 Sodelovanje policije in lokalnih skupnosti kot kriterij merjenja uspešnosti policije

Uspešnost policije pri reševanju varnostnih problemov lokalnega okolja je zelo odvisna od pripravljenosti občanov in njihovih predstavnikov za sodelovanje s policijo. Varnostnih problemov se ne da rešiti le z represivnim ukrepanjem, ampak je treba pozornost posvetiti predvsem preventivni dejavnosti in sodelovanju z lokalno skupnostjo.

Namen takšne oblike dela je aktivno sodelovanje policije in občanov v lokalni skupnosti ter skupno reševanje problemov. Takšno delo temelji na domnevi, da je treba poiskati probleme v skupnosti, odkriti vzroke zanje in najti primeren način za ukrepanje skupaj s skupnostjo. To delo zajema sodelovanje policije s prebivalci skupnosti in vsemi drugimi služ-

bami pri iskanju problemov, mogočih rešitev in ustreznem ukrepanju (Meško, 2001).

Policijske organizacije zato čedalje bolj opuščajo tradicionalne kriterije merjenja njihove uspešnosti, kot so število varnostnih pojavov, njihova preiskanost in podobno, ter čedalje bolj prisegajo na modernejše kriterije merjenja njihove uspešnosti. To so zlasti:

- dostopnost policijskih organizacij,
- poštenost, vljudnost in zanesljivost policistov v postopkih,
- stopnja usposobljenosti policistov za delo,
- odzivni čas policijskih organizacij na klice državljanov,
- stopnja zadovoljstva javnosti z delom policijskih organizacij,
- stopnja varnostnega počutja državljanov,
- stopnja notranjega policijskega zadovoljstva in drugo (Gorenak, 2005).

Glede na to, da so župani in svetniki občin reprezentativni predstavniki lokalnih skupnosti, izvoljeni na splošnih volitvah, lahko njihove ocene in stališča do dela policije, zlasti pa njihovo pripravljenost za sodelovanje s policijo, prav tako uvrstimo med kriterije merjenja uspešnosti policije.

2 Metoda

2.1 Namen in cilji

Namen tega prispevka je proučevanje nekaterih dejavnikov, ki vplivajo na pripravljenost županov in svetnikov občin na sodelovanje s policisti. Cilj prispevka pa je identificirati nekatere dejavnike, ki vplivajo na pripravljenost županov in svetnikov na sodelovanje s policisti, ter ugotoviti, kolikšen je ta vpliv.

2.2 Opis vzorca, postopka in vprašalnika

Po podatkih iz decembra 2010 ima Republika Slovenija skupaj 210 občin, torej tudi 210 županov in 3331 svetnikov. V naš vzorec smo zajeli 42 občin oziroma 20 odstotkov vseh občin. Vsem svetnikom in županom omenjenih občin smo v marcu 2010 poslali anketne vprašalnike. Do 15. maja 2010 so nam vrnilo 520 vprašalnikov, kar pomeni, da smo v proučevani vzorec zajeli 14,68 odstotka vseh županov in svetnikov v Republiki Sloveniji. V raziskavo smo torej zajeli 520 županov in svetnikov slovenskih občin. Med njimi je bilo 74,20 odstotka moških in 25,80 odstotka žensk. Njihova povprečna starost je bila 48,60 leta. Osnovnošolsko izobrazbo je imelo 1,60 odstotka anketirancev, poklicno šolo 5,60 odstotka, srednješolsko izobrazbo 31,20 odstotka, višješolsko izobrazbo 22,90 odstotka, visoko strokovno izobrazbo 11,50 odstotka ter

univerzitetno izobrazbo ali višjo 27,20 odstotka anketirancev. Vprašalnik je bil sestavljen iz 50 trditev, razdeljenih v šest smiselnih sklopov, na katere so anketiranci odgovarjali na lestvici od 1 do 5, pri čemer je ocena 1 pomenila, da se s trditvijo sploh ne strinjajo, ocena 5 je pomenila, da se s trditvijo popolnoma strinjajo, ocene 2, 3 in 4 pa so pomenile vmesne stopnje strinjanja. Sledilo je šest vprašanj demografske narave.

2.3 Uporabljene metode

Za pripravo teoretičnega dela prispevka smo uporabili metodo analize tekstov, za pripravo empiričnega dela prispevka pa neeksperimentalno raziskovanje. Metoda dela je bila terenska študija, tehnika pa anketni vprašalnik. Podatke smo obdelali s pomočjo programa SPSS for Windows. Uporabljene statistične metode so bile opisna statistika, faktorska analiza in regresijska analiza.

3 Analiza in interpretacija rezultatov

3.1 Faktorska analiza

V analizo smo vključili 34 trditev, s katerimi smo merili ocene in stališča anketiranih županov in svetnikov do dela policije. Za ugotavljanje primernosti podatkov za faktorsko analizo smo uporabili KMO in Bartlettov test. Ugotovili smo, da je vzorčenje ustrezno (KMO = 0,927; Bartlettov test: $\chi^2 = 8503,591$, $df = 561$, $p = 0,000$). Faktorska analiza (metoda glavne osi, Oblimin rotacija) je dala štiri faktorje, ki pojasnjujejo 54,11 odstotka celotne variance sodelovanja.

V prvi faktor, s katerim smo pojasnili 33,35 odstotka variance, se je naložilo 13 spremenljivk, ki se nanašajo na oceno, ki so jo o uspešnosti dela policistov podali župani in svetniki. Te spremenljivke smo združili in združeno spremenljivko poimenovali *Uspešnost dela policistov*. V drugi faktor, s katerim smo pojasnili 9,28 odstotka variance, se je naložilo 7 spremenljivk, ki se nanašajo na stanje varnosti v lokalnem okolju. Vse te spremenljivke smo združili in združeno spremenljivko poimenovali *Občutek stanja varnosti*. V tretji faktor, s katerim smo pojasnili 7,59 odstotka variance, se je naložilo 6 spremenljivk, ki se nanašajo na stopnjo pripravljenosti županov in svetnikov na sodelovanje s policisti pri delu v lokalni skupnosti. Vse te spremenljivke smo združili in združeno spremenljivko poimenovali *Pripravljenost na sodelovanje*. V zadnji, četrti faktor, s katerim smo pojasnili 3,90 odstotka variance, se je naložilo 8 spremenljivk, ki se nanašajo na sodelovanje policije z javnostjo. Vse te spremenljivke smo združili in združeno spremenljivko poimenovali *Ocena sodelovanja policije z javnostjo*. Rezultate prikazujemo v tabeli 1.

Tabela 1: Rezultati faktorске analize

<i>Lestvica (1–5)</i>	<i>Vrednost Faktorja</i>	<i>Srednja vrednost</i>
<i>Uspešnost dela policistov (F1) (srednja vrednost = 3,30) pri</i>		
preganjanju kršiteljev zakonov	,814	3,0310
preiskovanju KD	,801	2,9762
preprečevanju KD	,767	3,0119
skrbi za oškodovance KD	,679	3,1238
hitrosti ukrepanja ob interventnih primerih	,673	3,4000
nepristranskosti pri obravnavanju vseh posameznikov	,639	3,2381
strokovnosti v postopkih	,588	3,4381
zakonitosti dela	,553	3,4833
varnostnih problemih v kraju	,516	3,3429
vzdrževanju JRM	,464	3,1952
pripravljenosti za pomoč posameznikom	,439	3,4667
preprečevanju ilegalnih migracij	,353	3,5357
mejni kontroli	,323	3,6286
Cronbach 's alpha = 0,919**		
<i>Občutek stanja varnosti (F2) (srednja vrednost = 3,26)</i>		
prisoten problem vandalizma	,821	2,9434
prisoten problem kriminala	,820	2,7636
prisoten problem JRM	,800	2,8364
prisoten problem drog	,756	3,1879
prisoten problem prometne varnosti	,520	3,0444
se ponoči počutite varni v bivalnem okolju	–,345	3,8606
se podnevi počutite varni v bivalnem okolju	–,331	4,1758
Cronbach 's alpha = 0,636*		
<i>Pripravljenost na sodelovanje (F3) (srednja vrednost = 3,86) s</i>		
policisti pri načrtovanju ukrepov za večjo varnost	–,855	3,9644
policisti pri načrtovanju ukrepov za preprečevanje KD	–,836	3,8931
policisti pri reševanju varnostnih problemov v vašem kraju	–,826	3,8713
policisti pri načrtovanju ukrepov za vzdrževanje JRM	–,819	3,8495
policisti pri reševanju vaših varnostnih problemov	–,772	4,0337
vodstvom PP pri reševanju pritožb zoper policiste	–,590	3,5525
Cronbach 's alpha = 0,894**		
<i>Ocena sodelovanja policije z javnostjo (F4) (srednja vrednost = 3,31)</i>		
kvalitetno obvešča javnost	–,885	3,2695
hitro obvešča javnost	–,845	3,2375
nudi preventivne nasvete	–,769	3,3772
gradi partnerski odnos z občani	–,753	3,1497
objektivno posreduje informacije	–,697	3,2934
obvešča javnost o delu PP	–,507	3,3234
si prizadeva za varnost s preventivnimi nasveti	–,433	3,5130
varnost prometa	–,409	3,3353
Cronbach 's alpha = 0,904**		
Opombe: 1 – sploh se ne strinjam, 5 – popolnoma se strinjam;		
** visoka zanesljivost; * zmerna zanesljivost		

V zadnjem sklopu nas je zanimalo, kako anketiranci ocenjujejo kompetence policistov, kot so dostopnost, komunikativnost, iskrenost, zaupnost, pravičnost, odkritost, spoštljivost in drugo. V analizo smo vključili 16 trditev, s katerimi smo merili prej omenjene kompetence policistov. Za ugotavljanje primernosti podatkov za faktorsko analizo smo uporabili KMO in Bartlettov test. Ugotovili smo, da je vzorčenje ustrezno (KMO = 0,959; Bartlettov test: $\chi^2 = 3846,837$, $df = 120$, $p = 0,000$). Faktorska analiza (metoda glavne osi, Oblimin rotacija) je dala en faktor, ki pojasnjuje 58,13 odstotka celotne variance kompetenc policistov. Trditve smo združili v združeno spremenljivko, ki smo jo poimenovali *Medosebne kompetence policistov*. Rezultate prikazujemo v tabeli 2.

licistov«. Rezultati so pokazali, da lahko z vplivom »uspešnosti dela policistov« ($R^2 = 0,163$; $F = 81,403$; $p = 0,000$) pojasnimo 16,3 odstotka variance, z vplivom »občutka stanja varnosti« ($R^2 = 0,029$; $F = 15,738$; $p = 0,000$) 2,9 odstotka variance, z »oceno sodelovanja policije z javnostjo« ($R^2 = 0,186$; $F = 11-3,063$; $p = 0,000$) 18,6 odstotka variance in z »medosebnimi kompetencami policistov« ($R^2 = 0,129$; $F = 46,902$; $p = 0,000$) 12,9 odstotka variance v vrednosti »pripravljenost za sodelovanje s policisti«.

Vpliv posameznih faktorjev na »pripravljenost za sodelovanje s policisti« prikazujemo na sliki 1.

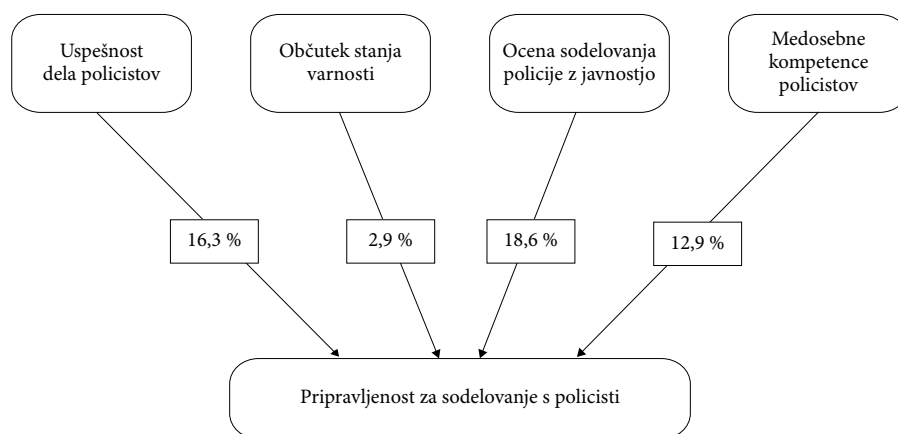
Tabela 2: Rezultati faktorske analize lastnosti policistov

<i>Lestvica (1–5)</i>	<i>Vrednost Faktorja</i>	<i>Srednja vrednost</i>
<i>Medosebne kompetence policistov (srednja vrednost = 3,51)</i>		
pravičnost	,825	3,4795
zanesljivost	,820	3,5710
odkritost	,806	3,3218
korektnost	,801	3,5521
realnost	,800	3,4543
prijaznost	,798	3,6151
komunikativnost	,769	3,6593
iskrenost	,767	3,4164
spoštljivost	,767	3,5426
objektivnost	,766	3,4953
tolerantnost	,737	3,2587
dostopnost	,721	3,7066
natančnost	,717	3,5331
zaupljivost	,704	3,2934
samozavestnost	,551	3,7571
Cronbach's alpha = 0,956**		
Opombe: 1 – sploh se ne strinjam, 5 – popolnoma se strinjam;		
** visoka zanesljivost		

3.2 Ugotavljanje vpliva dejavnikov na pripravljenost sodelovanja med lokalno skupnostjo in policisti

S pomočjo regresijske analize smo ugotavljali vpliv posameznih faktorjev na pripravljenost anketirancev za sodelovanje s policisti.

Opravili smo regresijsko analizo, in sicer tako, da smo kot neodvisno spremenljivko določili »pripravljenost za sodelovanje s policisti«, kot odvisne spremenljivke pa smo določili »uspešnost dela policistov«, »občutek stanja varnosti«, »oceno sodelovanja policije z javnostjo« in »medosebne kompetence po-

Slika 1: Vpliv posameznih faktorjev na pripravljenost za sodelovanje s policisti

4 Razprava

Ugotovitve tega prispevka, s katerim smo na vzorcu 42 občin oziroma 520 županov in svetnikov identificirali nekatere dejavnike, ki vplivajo na pripravljenost županov in svetnikov na sodelovanje s policisti, ter ugotovili, kolikšen je ta vpliv, lahko z določenimi omejitvami posplošimo na stanje v celotni Republiki Sloveniji in jih strnemo v nekaj naslednjih sklopov.

Identificirali smo štiri dejavnike, ki vplivajo na pripravljenost županov in svetnikov za sodelovanje s policisti. Ti dejavniki so uspešnost dela policistov, občutek stanja varnosti, ocena sodelovanja policije z javnostjo in medosebne kompetence policistov.

Ugotovimo lahko, da so župani in svetniki relativno zadovoljni z delom policistov oziroma z njihovo uspešnostjo (3,30), da so pripravljeni z njimi tudi sodelovati pri skupnih prizadevanjih za boljšo varnost v lokalnih okoljih (3,86), da se v lokalnem okolju počutijo relativno varno (3,26), da relativno dobro ocenjujejo sodelovanje policije z javnostjo (3,31) in prav tako relativno dobro ocenjujejo medosebne kompetence policistov (3,51).

Med vsemi temi ocenami še najbolj izstopa ocena o pripravljenosti anketirancev za sodelovanje s policisti pri prizadevanjih za varnost v lokalnih okoljih (3,86). To je tudi razumljivo, saj se župani in svetniki občin vsekakor počutijo soodgovorne za stanje varnosti v lokalnih okoljih. Zato kaže policistom priporočiti, naj izkoristijo njihovo pripravljenost za sodelovanje z njimi prav v smislu policijskega dela v skupnosti, saj imajo župani in svetniki kot izvoljeni predstavniki lokalnega okolja med prebivalci tudi določeno zaupanje in

zato lahko izkoristijo svoj vpliv za skupno prizadevanje za višjo stopnjo varnosti v lokalnih okoljih.

Ugotovili smo tudi, da na pripravljenost županov in svetnikov za sodelovanje s policisti v največji meri vpliva njihova ocena sodelovanja policije z javnostjo (18,6 odstotka), nato sledijo uspešnost dela policistov (16,3 odstotka), medosebne kompetence policistov (12,9 odstotka) in občutek stanja varnosti (2,9 odstotka).

Kar 18,6-odstoten vpliv ocen sodelovanja policije z javnostjo na pripravljenost županov in svetnikov za sodelovanje s policisti lahko morda pojasnimo s stopnjo odprtosti policije do javnosti in stopnjo njenega prizadevanja za reševanje problemov v lokalnih skupnostih. Očitno je, da zaznave županov in svetnikov glede odprtosti in pripravljenosti policije za sodelovanje z lokalno skupnostjo pri reševanju varnostnih problemov motivirajo oziroma povečujejo tudi stopnjo pripravljenosti županov in svetnikov za njihovo sodelovanje s policisti na omenjenem področju.

Podobna ugotovitev velja za 16,3-odstoten vpliv uspešnosti dela policistov na pripravljenost županov in svetnikov za sodelovanje s policisti. Očitno je, da so župani in svetniki v večji meri pripravljeni sodelovati s policisti, če sami zaznavajo določeno stopnjo uspešnosti dela policistov.

Vpliv občutka stanja varnosti na pripravljenost županov in svetnikov za sodelovanje s policisti znaša 2,9 odstotka. Tako nizko stopnjo vpliva morda lahko pojasnimo tudi s tem, da župani in svetniki nimajo neposrednega vpliva na delo policije in da je tudi pri njih še preveč prisotno prepričanje, da so pač za varnost zadolženi policisti, kar sta ugotovila tudi Meško in Lobnikar (2005).

Kljub temu, da predstavniki lokalnih skupnosti praktično nimajo nobenih zakonskih možnosti, da bi vplivali na delo policistov, saj jim zakonodaja zgolj omogoča prostovoljno ustanavljanje svetov, sosvetov in drugih oblik institucionalnega sodelovanja, da proučevanje varnosti v lokalnih okoljih temelji na analizah dela policije ter da se sodelovanje med policijo in skupnostjo oziroma institucijami intenzivira ob posameznih varnostnih pojavih (Meško in Lobnikar, 2005; Kury, Meško, Mitar in Fields, 2009), župani in svetniki še vedno izražajo visoko pripravljenost za sodelovanje s policisti pri prizadevanjih za varnost v lokalnih okoljih. Za varnost v lokalnih okoljih so zainteresirani tako policisti, saj je večja stopnja varnosti eno od meril njihove uspešnosti, kot tudi župani in svetniki. Občani uspešnost županov in svetnikov ocenjujejo po mnogih kriterijih. Eden izmed njih je gotovo tudi varnost v lokalnem okolju. Spoznanje, da so župani in svetniki pripravljene sodelovati s policisti pri prizadevanjih za varnost v lokalnem okolju, naj bo torej spodbuda enim in drugim za skupno načrtovanje dela na tem področju.

Literatura

1. Čelik, P. (1991). **Policaji: orožniki, miličniki, policisti**. Ljubljana, ČZP Delo.
2. Čelik, P. (2010). Povezanost postaj naših varnostnih sil z lokalnimi skupnostmi (1850–2010). **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, 61/ 2, str. 204–215.
3. Evropska listina lokalne samouprave. (1996). **Uradni list RS**, št. 15/1996.
4. Gorenak, I.; Devetak, G. (2003). Stališča predstavnikov lokalnih skupnosti območja Upravne enote Šmarje pri Jelšah do dela policije. V: Pagon, M. (ur.): **Četrtri slovenski dnevi varstvoslovja**. Ljubljana, Visoka policijsko-varnostna šola.
5. Gorenak, I.; Gorenak, V. (2009). An assessment of the cooperation of governmental agencies with the criminal investigation department in criminal investigations – the case of Slovenia. **Policing: An international Journal of Police Strategies&Management**, 32/3, str. 446–458.
6. Gorenak, V. (2005). Stališča in ocene uporabnikov policijskih storitev in stopnja zadovoljstva policistov pri delu, kot kriterij merjenja uspešnosti policijskih organizacij – nekaj primerov raziskav v Republiki Sloveniji. V: Lobnikar, B.: **Šesti slovenski dnevi varstvoslovja**, Ljubljana, Fakulteta za policijsko-varnostne vede, str. 1–8.
7. Grafenauer, B. (2000). **Lokalna samouprava na Slovenskem**. Maribor, Pravna fakulteta.
8. Kečanović, B.; Klemenčič, G.; Zidar, K.; Pavlin, P. (2006). **Policijsko pravo in pooblastila**. Ljubljana, GV Založba.
9. Kolenc, T. (2002). Zaupanje v policijo – javnomnenjski izsledki. V: Pagon, M.: **Tretji slovenski dnevi varstvoslovja**, Ljubljana, Visoka policijsko-varnostna šola.
10. Kosmač, F.; Gorenak, V. (2004). Stališča komandirjev policijskih postaj do policijskega dela v skupnosti. V: Lobnikar, B.: **Peti slovenski dnevi varstvoslovja**, Ljubljana, Fakulteta za policijsko-varnostne vede, str. 714–726.
11. Kury, H.; Meško, G.; Mitar, M.; Fields, C. B. (2009). Slovenian police officers' attitudes towards contemporary security threats and punishment. **Policing**, 32/3, str. 415–430.
12. Lobnikar, B.; Pagon, M. (1995). Elementi socialnega dela pri opravljanju policijske dejavnosti. **Zbornik strokovno znanstvenih razprav**, Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve, str. 165–177.
13. Meško, G. (2001). V skupnost usmerjeno policijsko delo – izziv za slovensko policijo. **Teorija in praksa**, 38/2, str. 272–289.
14. Meško, G. (2004a). Partnersko zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti – želje, ideali in ovire. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, 55/3, str. 258–265.
15. Meško, G. (2004b). Partnerschaftliche Sicherheitsgewährleistung : Wünsche, Ideale, Hindernisse. **Kriminalistik**, 58/12, str. 768–773.
16. Meško, G.; Lobnikar, B. (2005). The contribution of local safety councils to local responsibility in crime prevention and provision of safety. **Policing: An International Journal of Police Strategies & Management**, 28/2, str. 353–373.
17. Pagon, M.; Lobnikar, B. (2002). Odnos do policijskega dela usmerjenega v skupnost: primerjava med policisti in občani. V: Pagon, M.: **Tretji slovenski dnevi varstvoslovja**, Ljubljana, Visoka policijsko-varnostna šola.
18. Pagon, M.; Lobnikar, B. (2004). Preprečevanje kaznivih dejanj: možnosti in omejitve novih pristopov pri izvajanju policijske dejavnosti. V: Meško, G. (ur.): **Preprečevanje kriminalitete: teorija, praksa in dileme**, Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, str. 245–259.
19. Pečar, J. (2001). Policija v lokalni skupnosti. V: Pagon, M. (ur.): **Drugi slovenski dnevi varstvoslovja**, Ljubljana, Visoka policijsko-varnostna šola.
20. Šakanovič, Z.; Mayer, J. (2006). Nekateri vidiki vodenja in njihov vpliv na organizacijsko klimo in zadovoljstvo zaposlenih v slovenski policiji. **Organizacija**, 39/4, str. 254–264.
21. Šmidovnik, J. (1995). **Lokalna samouprava**. Ljubljana, Cankarjeva založba.
22. Trojanowicz, R. C.; Bucqueroux, B. (1994). **Community Policing: A Contemporary Perspective**. Cincinnati, Anderson Publishing Co.
23. Ustava RS. (1991). **Uradni list RS**, št. 33/1991.
24. Virant, G. (2004). **Pravna ureditev javne uprave**. Ljubljana, Fakulteta za upravo.
25. Vljaj, S. (1998). **Lokalna samouprava: občine in pokrajine**. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
26. Weisel, D. L.; Eck, J. E. (1994). Toward a Practical Approach to Organizational Change: Community Policing Initiatives in Six Cities. **The Challenge of Community Policing: Testing the Promises**. Thousand Oaks, Sage Publications.
27. Wilkinson, D. L.; Rosenbaum, D. P. (1994). The Effects of Organizational Structure on Community Policing: A Comparison of Two Cities. **The Challenge of Community Policing: Testing the Promises**. Thousand Oaks, Sage Publications.
28. Wu, Y.; Jiang, S.; Lambert, E. (2011). Citizen support for community policing in China. **Policing: An international Journal of Police Strategies&Management**, 34(2), str. 258–303.
29. Zakon o lokalni samoupravi. (2007). **Uradni list RS**, št. 94/2007.
30. Zakon o policiji. (1998). **Uradni list RS**, št. 48/1998.
31. Žaberl, M. (2006). **Temelji policijskih pooblastil**. Ljubljana, Fakulteta za policijsko-varnostne vede.

Factors of the readiness of local communities to cooperate with the police in Slovenia

Vinko Gorenak, Ph.D. in Organisational Sciences, Associate Professor in Management of Security Organisations, A Deputy of the National Assembly of the Republic of Slovenia, External Associate Professor of the Faculty of Criminal Justice and Security and of the Faculty of Logistics, University of Maribor, Slovenia, vinko.gorenak@fvv.uni-mb.si

Irena Gorenak, Ph.D. in Organisational Sciences, Associate Professor in Economic and Technical Logistics at the Faculty of Logistics, University of Maribor, Slovenia, irena.gorenak@fl.uni-mb.si

In the theoretical part of the paper, the authors deal with local self-government in general and its organisation, status and tasks in the Republic of Slovenia. After considering the police in general terms, they present its organisation and work in the Republic of Slovenia and its connection with local communities. The theoretical part of the paper is concluded by an overview of cooperation between the police and local communities and by stressing the importance of this cooperation as an important criterion for the evaluation of police effectiveness.

The empirical part of the paper presents an analysis, carried out on a sample of 42 municipalities, or 520 mayors and city council members, which studied factors that have an impact on the willingness of mayors and city council members to cooperate with the police. The most important findings of the study are: mayors and city council members are willing to cooperate with police officers; the factors that have the most impact on their willingness to cooperate with the police are their opinion of the cooperation of the police with the public, the effectiveness of police work, interpersonal competencies of police officers and a feeling of safety in the local community.

Key words: police, local community, municipality, cooperation

UDC: 352.9 + 351.74